

Bartłomiej Konopa
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
bartlomiejkonopa@gmail.com

Witryna internetowa – dokumentacja czy publikacja?

Streszczenie: W artykule podjęto rozważania teoretyczne nad charakterem witryn internetowych i próbą przypisania ich do definicji publikacji lub dokumentacji. Autor wskazuje na punkty, które mogą zostać wykorzystane w dyskusji nad tym zagadnieniem, między innymi obowiązujące normatywy, dorobek naukowy, praktykę innych państw oraz jednolite rzeczowe wykazy akt.

Słowa kluczowe: witryna internetowa, archiwizacja internetu, publikacja, dokumentacja, egzemplarz obowiązkowy, prawo autorskie, jednolity rzeczowy wykaz akt, archiwa, biblioteki

Konieczność archiwizacji zasobów internetu wydaje się nie do podważenia, co wynika z dwóch – wzajemnie uzupełniających się – zasadniczych przyczyn. Pierwszą z nich jest niestałość i efemeryczność sieci. Witryny internetowe poddawane są częstym aktualizacjom lub zmianom i w każdym momencie mogą zniknąć z sieci, co potwierdzają wyniki badań wykazujące, że średni okres funkcjonowania przeciętnej witryny wynosi około 50 dni. Drugim czynnikiem przemawiającym za potrzebą zachowania zawartości internetu jest jego dominująca rola w dobie społeczeństwa informacyjnego. Do internetu przenosi się coraz większa część działalności człowieka – za jego pomocą można załatwić sprawę w urzędzie, jak również wziąć udział w festiwalu muzycznym. Projekty jego archiwizacji, już funkcjonujące oraz przyszłe, wydają się być jedynym sposobem na chociażby częściowe zabezpieczenie tego ważnego, lecz ulotnego, elementu dzisiejszych czasów¹.

Archiwizacja internetu jest liczącą dwie dekady działalnością, która boryka się z licznymi problemami. Wśród nich są bariery technologiczne, związane chociażby z zapewnieniem odpowiedniej infrastruktury lub przygotowaniem oprogramowania, które pozwoli na skuteczne pozyskiwanie zasobów. Problemy te są jednak drugorzędne. Ważniejsze od nich wydają się być zagadnienia merytoryczne, do których należą m.in. kwestie selekcji lub opisu witryn internetowych oraz problemy prawne wpływające na ich gromadzenie i późniejsze udostępnianie. Odpowiedź na pytanie postawione w temacie niniejszego artykułu powinna przybliżyć do rozwiązania przynajmniej części z nich. Ponadto pomoże to wskazać środowisko, którego domeną powinno być archiwizowanie witryn internetowych – czy jako dokumentacja w kręgu zainteresowań archiwistów, czy rozumianych jako publikacja, a wtedy archiwizacją powinni zająć się bibliotekarze.

Przez publikację rozumie się tutaj, zgodnie z ustawą o obowiązkowym egzemplarzu bibliotecznym, *dzieło zwielokrotnione dowolną techniką w celu rozpowszechnienia*, czyli udo-

¹ DERFERT-WOLF, L. Archiwizacja Internetu – wprowadzenie i przegląd wybranych inicjatyw. *Biuletyn EBIB* [online]. 2012, nr 1 (128), s. 1–2. [Dostęp 23.03.2017]. ISSN: 1507-7187. Dostępny w: http://www.ebib.pl/images/stories/numery/128/128_derfert.pdf.

stępnienia go publicznie². Natomiast dokumentację, główny obiekt zainteresowania archiwistów, definiuje się jako zbiór informacji utrwalonych na dowolnym nośniku w trakcie działalności jednostki organizacyjnej³. Można to pojęcie poszerzyć o egodokumenty, czyli źródła o charakterze osobistym⁴. Pomimo tego część witryn internetowych wymyka się jednak przedstawionemu rozumieniu terminu dokumentacji, mimo że na pierwszy rzut oka wydaje się obejmować ich całość. Przedstawione pojęcie publikacji sprawia wrażenie bardziej odpowiedniego, o ile uwzględnione zostanie założenie, że umieszczenie witryny w internecie jest równoznaczne z zamiarem jej rozpowszechnienia.

W rozważaniach nad przypisaniem archiwizacji internetu do zainteresowań jednej z dwóch wspomnianych grup, a także określeniem charakteru zasobów sieci, posłużyć się można obecnym dorobkiem tych środowisk. Archiwiści skupiają się przede wszystkim na możliwościach, jakie daje ich dyscyplinie internet, m.in. jego użyteczność w systemie informacji archiwalnej lub e-administracji, rzadziej zaś poruszają jego wartość źródłową. Tymczasem badacze związani z bibliotekami i naukami o informacji podejmują tę problematykę bardziej kompleksowo i poruszają więcej aspektów, np. miejsca użytkownika w sieci.

Poszukując rozwiązania omawianego problemu można odwołać się do dyskusji naukowej, mającej miejsce w XX w., a dotyczącej rozgraniczenia materiałów bibliotecznych i archiwalnych oraz przedstawianej w niej argumentacji. Zdaniem badaczy z I połowy tego stulecia, za podstawę do przeprowadzenia podziału dokumentów należy uznać ich proveniencję. Za archiwalne uznawano materiały charakteryzujące się wcześniejszą przynależnością do funkcjonującej registratury, czyli całości dokumentacji jakiegoś urzędu, i udziałem w toku załatwienia sprawy, przez co mogły zyskać znaczenie prawne. Natomiast za materiały biblioteczne uznawano te, które posiadają znamię literackości w najszerszym tego słowa znaczeniu. Wynika z tego również odmienne traktowanie tych materiałów. Pierwsze stanowią fragment większej całości, jaką jest zespół archiwalny. Drugie mają charakter bardziej indywidualny. Ponadto zbiory archiwów są ograniczone terytorialnie, rzeczowo lub personalnie, natomiast biblioteki posiadają większą swobodę w gromadzeniu, przez co ich kolekcje są bardziej rozmaite⁵.

Na gruncie polskim, w wyniku zmian, jakie nastąpiły po zakończeniu II wojny światowej, pojawiły się nowe próby rozstrzygnięcia tej kwestii. Można tu przedstawić stanowisko Adama Stebelskiego, który w swoich rozważaniach uznał, iż o charakterze dokumentu mówi przyczyna, która zadecydowała o jego powstaniu. Zdaniem tego badacza archiwalia stanowią produkt uboczny jakiegoś zamierzonego działania (lub stanu nim wywołanego), które zostało utrwalone za pomocą pisma, natomiast materiały biblioteczne są celem same w sobie⁶. Polemiczny punkt widzenia zaprezentował Bogdan Horodyski, który odrzucił założenia Stebelskiego, uznając materiały archiwalne za efekt funkcjonowania i stosowania

² *Ustawa z dnia 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych*, Dz.U. nr 152, poz. 722, z późn. zm.

³ BANDUCH, R., KLIMKIEWICZ, S. Rodzaje dokumentacji współczesnej. W: Pustuła, Z. (red.) *Kancelaria i archiwum zakładowe. Podręcznik*. Warszawa 2006, s. 29-30. ISBN: 83-906252-0-2.

⁴ SZULAKIEWICZ, W. Ego-dokumenty i ich znaczenie w badaniach naukowych. *Przegląd Badań Edukacyjnych* 2013, nr 16, s. 65–69. ISSN: 1895-4308.

⁵ WIŚNIEWSKI, J. *Archiwalia w bibliotekach i muzeach*. Poznań 2000, s. 12–15. ISBN: 83-232-1014-4.

⁶ STEBELSKI, A. Rękopis archiwalny i biblioteczny. *Archeion* 1951, t. 19/20, s. 234-235. ISSN 0066–6041.

przepisów prawa, natomiast w zbiorach bibliotecznych widział on przejawy życia jednostek⁷.

Do przeprowadzania niniejszej analizy można również wykorzystać obowiązujące obecnie normatywy, które regulują przedmiot uwagi archiwów i bibliotek poprzez podanie definicji materiałów archiwalnych i bibliotecznych. Tzw. ustawa archiwalna pod pojęciem materiałów archiwalnych rozumie dokumentację w dowolnej formie o wartości historycznej, przekazującą informacje na temat działalności państwa polskiego i jego instytucji, organów samorządowych, a także o życiu i rozwoju społeczeństwa na różnych płaszczyznach⁸. Ustawowy termin materiałów bibliotecznych jest mniej rozbudowany i obejmuje *dokumenty zawierające utrwalony wyraz myśli ludzkiej, przeznaczone do rozpowszechniania, niezależnie od nośnika fizycznego i sposobu zapisu treści*⁹. Obie definicje można zastosować do witryn internetowych, jednak ze względu na podkreślenie nastawienia na upublicznienie, którym się one cechują, przybliża je to do materiałów bibliotecznych.

Ważnym do odnotowania jest zapis, który znalazł się w rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 2008 r. o zmianie nazwy i zakresu działania Archiwum Dokumentacji Mechanicznej oraz rozszerzający go status Narodowego Archiwum Cyfrowego (NAC). Powyższe rozporządzenie wskazuje, iż NAC ma w zadaniach *materiały archiwalne stanowiące zbiory danych w Internecie*¹⁰, co bardziej szczegółowo opisano w poszczególnych punktach statusu tej instytucji, które do jej zadań wliczają gromadzenie, przechowywanie, ewidencjonowanie i opracowywanie zasobów sieci uznanych za materiały archiwalne, *w tym strony www wytwarzane w szczególności przez podmioty uprawnione do korzystania z domeny gov.pl*¹¹. Podjęte zostały nawet inicjatywy na podstawie tych zapisów w postaci Archiwum Internetu, które objęło głównie witryny najwyższych urzędów w Polsce oraz archiwów państwowych. Planowane było objęcie tym projektem całej domeny .pl, jednak nie doszło jeszcze do realizacji powyższego pomysłu, ponieważ wymaga to zmian w prawie, a obecnie uniemożliwiają to przepisy o prawie autorskim¹².

Przedstawione wyżej zapisy jasno pokazują, że instytucją odpowiedzialną za zabezpieczenie zasobów „polskiego” internetu jest Narodowe Archiwum Cyfrowe. Odmienne natomiast kształtuje się ta praktyka w innych państwach, gdzie archiwizacją sieci zainteresowane są

⁷ HORODYSKI, B. Z pogranicza bibliotekarstwa i archiwistyki. *Przegląd Biblioteczny* 1956, r. 24, z. 3, s. 205-206. ISSN 0033-202X.

⁸ *Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach*, Dz.U. nr 38, poz. 173, z późn. zm.

⁹ *Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach*, Dz.U. nr 85, poz. 539, z późn. zm.

¹⁰ *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 lutego 2008 r. w sprawie zmiany nazwy i zakresu działania Archiwum Dokumentacji Mechanicznej w Warszawie*, Dz.U. nr 29, poz. 167.

¹¹ Tekst jednolity statutu Narodowego Archiwum Cyfrowego nadanego decyzją Nr 6 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 17 lutego 2015 r., zmienionego decyzją Nr 13 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 1 czerwca 2015 r. oraz decyzją Nr 27 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 2 września 2016 r. oraz decyzją 43 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 18 stycznia 2017 r. [online]. [Dostęp 23.03.2017]. Dostępny w: <https://www.bip.ap.gov.pl/plik.php?id=57234&wer=1>.

¹² KŁĘB CZYK, F., JĘDRALSKA, M. Serwis „Archiwum Internetu” na tle ogólnych problemów archiwizacji zasobów sieciowych. *Biuletyn EBIB* [online] 2012, nr 1 (128), s. 5–7. [Dostęp 23.03.2017]. ISSN: 1507-7187. Dostępny w: http://www.ebib.pl/images/stories/numery/128/128_jedralska.pdf.

przede wszystkim biblioteki narodowe oraz sprofilowane w tym zakresie organizacje. Wśród bibliotek narodowych wymienić można placówki w Norwegii, Finlandii, Czechach, Chorwacji, Australii, Japonii, Chinach czy Izraelu¹³. Organizacja non-profit Internet Archive, zarządzająca największym obecnie tego rodzaju projektem, również określana jest mianem biblioteki¹⁴. Duże zaangażowanie bibliotek w zachowanie zasobów internetowych pokazuje również skład International Internet Preservation Consortium (IIPC), którego członkami są 33 biblioteki, w tym od roku 2008 Biblioteka Narodowa w Warszawie, a tylko dwa archiwa¹⁵.

Przekazanie tego zadania bibliotekom umożliwiło w wielu krajach obejście przepisów prawa autorskiego i w związku z tym gromadzenie przez nie w swoich zasobach witryn internetowych. Zastosowanym w ich przypadku rozwiązaniem było objęcie witryn regulacjami o egzemplarzu obowiązkowym, który tym bibliotekom przysługuje. Dzięki temu mogą one samodzielnie zbierać kopie stron internetowych bez pytania o zgodę ich właściciela. Rozwiązanie to można by również zastosować w Polsce, jednak wyjaśnienia wymaga problem udostępniania, poprzez przygotowanie odpowiednich przepisów prawnych, które pozwoliłyby na wykorzystanie tych zasobów bez naruszenia praw autorskich¹⁶. Inny model, który dąży do zarchiwizowania jak największej części sieci postępowania, prezentuje Internet Archive. Instytucja ta gromadzi, a następnie udostępnia wszystkie witryny, do których dotrze robot archiwizujący (archiwizacji można odmówić ze strony właściciela witryny przez przygotowanie specjalnego skryptu). Jest to rozwiązanie korzystne dla użytkowników zasobu, jednak naraża ono organizację na liczne procesy o naruszenie prawa autorskiego¹⁷.

Inną instytucją, która posiada doświadczenie w archiwizacji internetu, oprócz Narodowego Archiwum Cyfrowego, jest Biblioteka Narodowa w Warszawie. Będąc członkiem IIPC brała ona udział wraz siedmioma innymi bibliotekami w projekcie *'09 European Election Web Harvesting Project*, który miał na celu zachowanie zasobów internetowych dotyczących tego zagadnienia. Działania Biblioteki Narodowej zostały dokładnie zaplanowane i przygotowane, dokonano selekcji kandydatów w wyborach i próbowano nawiązać kontakt z nimi i reprezentującymi ich komitetami wyborczymi. Niestety, na zapytanie odpowiedziała niewielka część spośród podmiotów, do których je skierowano. Opisana sytuacja jest doskonałym przykładem tego, jaką barierą w archiwizacji internetu są prawa autorskie i jaką koniecznością jest ich przeredagowanie, aby móc na taką działalność pozwolić¹⁸.

¹³ *List of Web archiving initiatives* [online] Wikipedia. [Dostęp 23.03.2017]. Dostępny w: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Web_archiving_initiatives.

¹⁴ *About the Internet Archive* [online] Internet Archive. [Dostęp 23.03.2017]. Dostępny w: <https://archive.org/about/>.

¹⁵ *Members* [online] International Internet Preservation Consortium. [Dostęp 23.03.2017]. Dostępny w: <http://www.netpreserve.org/about-us/members>.

¹⁶ ŚLASKA, K., WASILEWSKA, A. Archiwizacja Internetu – sytuacja w polskim prawie z punktu widzenia bibliotekarzy. *Biuletyn EBIB* [online] 2012, nr 1 (128), s. 6. [Dostęp 23.03.2017]. ISSN: 1507-7187. Dostępny w: http://www.ebib.pl/images/stories/numery/128/128_slaska.pdf.

¹⁷ GMEREK, K. Archiwa internetowe po obu stronach Atlantyku – Internet Archive, Wayback Machine oraz UK Web Archive. *Biuletyn EBIB* [online] 2012, nr 1 (128), s. 5. [Dostęp 23.03.2017]. ISSN: 1507-7187. Dostępny w: http://www.ebib.pl/images/stories/numery/128/128_gmerek.pdf.

¹⁸ ŚLASKA, K., WASILEWSKA, A. Dz. cyt., s. 2–3.

W określeniu charakteru witryn internetowych pomocne byłoby zorientowanie się, w jaki sposób postrzegają je ich twórcy, co jest zadaniem praktycznie niemożliwym do wykonania już ze względu na samą liczbę stron. Jednakże na gruncie polskim można zbadać, jaki jest stosunek instytucji do prowadzonych przez nie witryn i portali, wykorzystując do tego obowiązujące w nich jednolite rzeczowe wykazy akt. Na ich podstawie można określić, do jakiego rodzaju dokumentacji są one zaliczane i jaką posiadają wartość dla ich twórcy. Na potrzeby tego artykułu przeanalizowano 135 takich normatywów, spośród których aż 89 zawierało informację na temat witryny WWW, co stanowiło dość spore zaskoczenie.

We wszystkich wykazach akt, za wyjątkiem jednego, witryna internetowa została umieszczona w klasie 0, związanej z zarządzaniem jednostką organizacyjną (w wykazach przygotowanych dla jednostek samorządowych jest ona oznaczona cyfrą 1). Natomiast na drugim poziomie sprawa ta prezentuje się dwojako. W znakomitej większości przypadków została ona umieszczona w klasie zatytułowanej *Informatyka* lub *Informatyzacja*, gdzie oprócz omawianych witryn znajduje się również dokumentacja dotycząca wykorzystywanych w instytucji systemów teleinformatycznych oraz oprogramowania. Zdarza się, że nie są one umieszczane bezpośrednio w tej klasie, a w podklasie nazywanej *Projektowanie i koordynowanie systemów i programów*. Drugim rozwiązaniem jest umieszczenie witryn internetowych w ramach klas związanych z wydawnictwami, promocją oraz informowaniem.

Różnorodnie konstruowane są tytuły klas dotyczące bezpośrednio witryn. Wśród nich znaleźć można liczne wariacje określeń używanych do ich nazywania, takich jak *Strona WWW*, *Strona internetowa*, *Witryna internetowa*, jednakże bardzo często pojawiają się klasy tytułowane *Redagowanie stron internetowych* lub *Projektowanie i eksploatacja stron internetowych* (takie określenie znajduje się m.in. w przykładowych wykazach akt przygotowanych przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych). Niestety, tak nazwane klasy nie pozwalają jasno stwierdzić, czy chodzi o witrynę internetową jako całość, czy tylko jej część (np. teksty informacji na niej zamieszczanych), czy jakąś dokumentację związaną z jej prowadzeniem. W ustaleniu tego nie pomagają uwagi, gdyż we wspomnianych przypadkach pole to zostaje puste. Ciekawym zapisem tam umieszczonym, który pojawia się przy pierwszym sposobie nazwania tej klasy, jest informacja mówiąca, że *poszczególne pliki umieszczane na stronie powinny być archiwizowane w formie elektronicznej lub wydruku i ewidencjonowane w formie kart opisowych*. Innym zaskakującym faktem jest pojawienie się w wykazach akt muzeów w Siedlcach oraz Łodzi klasy nazwanej *Zasady tworzenia i obsługi stron WWW*.

Ważny element wykazu akt stanowi określenie kwalifikacji archiwalnej przypisane danej klasie, które zgodnie z polską praktyką archiwalną dzieli dokumentację na A – materiały archiwalne oraz B – dokumentację niearchiwalną. W analizowanym materiale witryny internetowe zostały zakwalifikowane do obu grup. Dość spora część z nich zaliczona została do materiałów archiwalnych, a więc w przyszłości powinna trafić do archiwów historycznych. Większość jednakże otrzymała klasę B, z okresem przechowywania określonym na 10 i rzadziej na 25 lat, niekiedy wskazaniem na przeprowadzenie dodatkowej ekspertyzy. Materiały źródłowe do strony, o ile zostały uwzględnione w wykazie akt otrzymywały kwalifikację B5. Inaczej potraktowano je w wykazach akt przeznaczonych dla organów samo-

rządowych oraz dla organów zespolonej administracji rządowej, gdzie zaliczono je do materiałów archiwalnych, natomiast klasę nazwaną *Projektowanie i eksploatacja stron i witryn internetowych* oznaczono symbolem BE10.

Należy zwrócić uwagę także na instrukcje kancelaryjne, które poprzedzały część z analizowanych wykazów akt, ponieważ również w nich uwzględniono witryny internetowe, stwierdzając, że wraz ze stronami Biuletynu Informacji Publicznej wykorzystuje się je do publikowania jak najbardziej aktualnych informacji.

Warte wspomnienia jest też orzeczenie Sądu Najwyższego z 26 lipca 2007 r., w którym zrównano czasopisma i dzienniki internetowe z tymi tradycyjnymi, poprzez stwierdzenie, że powinny być one rejestrowane na tych samych zasadach, zgodnie z prawem prasowym, ponieważ jedyną różnicą pomiędzy nimi jest medium, które nie wpływa na ich formę i sposób funkcjonowania¹⁹.

Podsumowując liczne zebrane tutaj wątki należy przejść do przedstawienia wniosków. Witryny internetowe, które stanowią główny i dominujący zasób sieci, można objąć pojęciem publikacji. Przemawia za tym przede wszystkim zawarte w definicji nastawienie na rozpowszechnienie, którym cechują się różnego rodzaju witryny. Uznać można udostępnienie takowej w ogólnodostępnym internecie za chęć jej upublicznienia mniejszemu lub większemu gronu odbiorców. Oczywiście, można wskazać wyjątki, które za pomocą specjalnych skryptów unikają indeksowania przez wyszukiwarki lub ukrywają się w sieciach „cebulowych”, co należałoby uszanować.

Potraktowanie witryn internetowych jako publikacji rozpowszechnianych za pomocą internetu, nie tworząc z nich nowego, osobnego bytu, pozwoli na rozwiązanie problemów archiwizacji tych zasobów sieci, które powoduje ich obecny niejasny charakter. Dodatkowym argumentem, który wynika z przedstawionej analizy rzeczowych wykazów akt, jest nietraktowanie ich przez instytucje jako części własnej dokumentacji, a raczej narzędzia do publikowania informacji. Dodatkowo tak rozumiane pojęcie dokumentacji ciężko przenieść na wytwory osób prywatnych. Skuteczność tego rozwiązania pokazuje też praktyka innych państw, gdzie dzięki temu zabiegowi udało się rozpocząć samodzielne gromadzenie witryn przez biblioteki bez uzyskiwania na to specjalnej zgody.

Umieszczenie witryn internetowych w zakresie pojęcia publikacji czyni z nich obiekt zainteresowania nauk związanych z bibliotekami, które skupiają się na dokumentach przeznaczonych do publikacji, co zawiera się również w definicji materiałów bibliotecznych. Nie wyklucza to jednak udziału archiwów w projektach związanych z zabezpieczaniem zasobów internetu, zwłaszcza w sytuacji, gdy zadanie to wpisane zostało do podstawowych celów Narodowego Archiwum Cyfrowego, które posiada także dość spore doświadczenie w tej dziedzinie. Różnorodna i skomplikowana struktura sieci zachęca do podejścia do niej w sposób interdyscyplinarny, w ramach którego bibliotekarze i archiwiści, a także specjaliści wywodzący się z innych nauk zajmujących się nowoczesnymi technologiami, mogliby współpracować nad rozwiązaniem problemów, które rodzi archiwizacja internetu. Szybki

¹⁹ WAGŁOWSKI, P. *Postanowienie Sądu Najwyższego – sygn. akt IV KK 174/07 (rejestracja dzienników i czasopism)* [online] VaGla.pl. [Dostęp 23.03.2017]. Dostęp w: <http://prawo.vagla.pl/node/7461>.

i trudny do przewidzenia rozwój sieci może również stworzyć konieczność wykształcenia się nowej specjalizacji lub dziedziny poświęconej tej tematyce, która łączyłaby doświadczenia uczonych badających ten nowy obszar naszej rzeczywistości.

Bibliografia:

1. *About the Internet Archive* [online] Internet Archive. [Dostęp 23.03.2017]. Dostępny w: <https://archive.org/about/>.
2. BANDUCH, R., KLIMKIEWICZ, S. Rodzaje dokumentacji współczesnej. W: Pustuła, Z. (red.) *Kancelaria i archiwum zakładowe. Podręcznik*. Warszawa 2006, s. 29–42. ISBN: 83-906252-0-2.
3. DERFERT-WOLF, L. Archiwizacja Internetu – wprowadzenie i przegląd wybranych inicjatyw. *Biuletyn EBIB* [online] 2012, nr 1 (128). [Dostęp 23.03.2017]. ISSN: 1507-7187. Dostępny w: http://www.ebib.pl/images/stories/numery/128/128_derfert.pdf.
4. GMEREK, K. Archiwa internetowe po obu stronach Atlantyku – Internet Archive, Wayback Machine oraz UK Web Archive. *Biuletyn EBIB* [online] 2012, nr 1 (128). [Dostęp 23.03.2017]. ISSN: 1507-7187. Dostępny w: http://www.ebib.pl/images/stories/numery/128/128_gmerek.pdf.
5. HORODYSKI, B. Z pogranicza bibliotekarstwa i archiwistyki. *Przegląd Biblioteczny* 1956, r. 24, z. 3, s. 201–212. ISSN 0033-202X.
6. KLĘBCZYK, F., JĘDRALSKA, M. Serwis „Archiwum Internetu” na tle ogólnych problemów archiwizacji zasobów sieciowych. *Biuletyn EBIB* [online] 2012, nr 1 (128). [Dostęp 23.03.2017]. ISSN: 1507-7187. Dostępny w: http://www.ebib.pl/images/stories/numery/128/128_jedralska.pdf.
7. *List of Web archiving initiatives* [online] Wikipedia. [Dostęp 23.03.2017]. Dostępny w: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Web_archiving_initiatives.
8. *Members* [online] International Internet Preservation Consortium. [Dostęp 23.03.2017]. Dostępny w: <http://www.netpreserve.org/about-us/members>.
9. *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 lutego 2008 r. w sprawie zmiany nazwy i zakresu działania Archiwum Dokumentacji Mechanicznej w Warszawie*, Dz.U. nr 29, poz. 167.
10. STEBELSKI, A. Rękopis archiwalny i biblioteczny. *Archeion* 1951, t. 19/20, s. 230–240. ISSN 0066–6041.
11. SZULAKIEWICZ, W. Ego-dokumenty i ich znaczenie w badaniach naukowych. *Przegląd Badań Edukacyjnych* 2013, nr 16, s. 65–84. ISSN: 1895-4308.
12. ŚLASKA, K., WASILEWSKA, A. Archiwizacja Internetu – sytuacja w polskim prawie z punktu widzenia bibliotekarzy. *Biuletyn EBIB* [online] 2012, nr 1 (128). [Dostęp 23.03.2017]. ISSN: 1507-7187. Dostępny w: http://www.ebib.pl/images/stories/numery/128/128_slaska.pdf.
13. Tekst jednolity statutu Narodowego Archiwum Cyfrowego nadanego decyzją Nr 6 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 17 lutego 2015 r., zmienionego decyzją Nr 13 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 1 czerwca 2015 r. oraz decyzją Nr 27 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 2 września 2016 r. oraz decyzją 43 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 18 stycznia 2017 r. [online]. [Dostęp 23.03.2017]. Dostępny w: <https://www.bip.ap.gov.pl/plik.php?id=57234&wer=1>.
14. *Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach*, Dz.U. nr 38, poz. 173, z późn. zm.
15. *Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach*, Dz.U. nr 85, poz. 539, z późn. zm.
16. *Ustawa z dnia 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych*, Dz.U. nr 152, poz. 722, z późn. zm.
17. WAGŁOWSKI, P. *Postanowienie Sądu Najwyższego – sygn. akt IV KK 174/07 (rejestracja dzienników i czasopism)* [online] VaGla.pl. [Dostęp 23.03.2017]. Dostęp w: <http://prawo.vagla.pl/node/7461>.
18. WIŚNIEWSKI, J. *Archiwalia w bibliotekach i muzeach*. Poznań: Wydaw. Naukowe UAM, 2000. ISBN: 83-232-1014-4.

KONOPA, B. Witryna internetowa – dokumentacja czy publikacja? *Biuletyn EBIB* [online]. 2017, nr 2 (172), Archiwizacja internetu. [Dostęp 20.05.2017]. ISSN 1507-7187. Dostępny w: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/528>.